

Rom 9, 16

16: Så kommer det da ikke an på den som vil, heller ikke på den som løper, men på Gud som viser miskunn.

Dette er da avslutningen på ordene like foran, fra Guds munn. Å motta Guds nåde og bli frelst, det avhenger ikke av noen menneskelig anstrengelse, verken av om en vil eller om en løper, om en strever eller hva en gjør, - men av Guds miskunn. Men hvordan skal en så forstå dette at her nedvurderer apostelen vår vilje og våre anstrengelser, mens han samtidig på andre steder av all kraft oppmuntrer til det han kaller et "løp" for å "få seiersprisen" -? I 1Kor 9: 23-27 taler han mye om dette, og sier spesielt i v. 24: "Vet dere ikke at alle de som deltar i et kappløp, er med og løper, men bare én får seiersprisen? Løp da slik at dere kan få den!" Og i Fil 3: 14 sier han om seg selv at han "jager mot målet; mot den seierspris som Gud fra det høye kalte oss til i Kristus Jesus". (Konf. 2Tim 4: 7, Heb 12: 1). Apostelen kan jo ikke tale i strid med seg selv. Derfor må vi spørre: Hva mener han da, når han sier at det ikke kommer an på den som vil eller den som løper, men på Guds miskunn? Igjen må vi da her se på sammenhengen og på apostelens eget sammendrag til slutt, i versene 30-33. Der ser vi at her taler han bare om hvordan vi skal oppnå rettferdigheten. Her tales det bare om rettferdigheten innfor Gud. Det Paulus her sikter til med "den som vil" og "den som løper", det viser han i de første versene i neste kapittel slik: "de har nidkjærhet for Gud" - "de søker å sette opp sin egen rettferdighet" (kap. 10: 2, 3).

Jødene tenkte jo slik: Skulle ikke Gud ta vår nidkjærhet i betraktning - hvordan vi virkelig strekker oss etter rettferdighet, og hvordan vi anstrenger oss for å oppfylle hans lov? Men da sier Paulus: Nei, alt sammen er forgjeves! Fordi dere ikke bøyer dere for hans ord og bare søker hans miskunn gjennom Kristus. Det avhenger ikke av menneskenes vilje, eller deres anstrengelser, men av Guds miskunn. Luther sier: "Kort sagt er det alt sammen en tale til dem som tror de har alt under kontroll. Gud sier at den han gir det, han skal få eie det. Ingen må tro at de med sin hellighet skal kunne tvinge meg til å gi dem det. Dere søker, og vil ha det på grunnlag av deres rettferdighet og hellighet. Men det hverken kan eller vil jeg tillate. Jeg ville heller bryte ned og utrydde alt, både prestedømme og kongerike, ja, til og med min lov. Men søker dere på nytt til min nåde, da skal dere få motta det". Dette er altså tekstens egentlige budskap.

For øvrig gjelder disse ordene selvsagt også nådens verk i hjertene våre, både hvordan det hele begynner, og hvordan det fortsetter inntil vi er hjemme. Ordene viser også i dette at alt det vi strever og løper hjelper ingen ting, hvis ikke Gud i sin barmhjertighet miskunner seg over oss, vender seg til oss og gir oss sin Hellige Ånd. Samtidig taler det til oss at når vi på den andre side kjenner oss fullstendig døde og maktesløse, så skal vi ikke behøve å bli motløse. For Gud kan i sin miskunn hjelpe i alle situasjoner, og kan gi oss alt det vi trenger til. Herren sier: "Ingen kan komme til meg uten at Faderen drar ham". Og Paulus sier: "Det er Gud som virker i dere både å ville og å virke for hans gode vilje". Likeså Peter: "Dere som ved Guds kraft blir bevart ved troen, til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid". Og akkurat da, når Herren "drar", når Herren er nær og "virker", da settes det mennesket som ellers er dødt, i stand til også å kunne "høre hans røst", til å "komme til ham", "motta ham", "tro", "følge ham" osv., slik Skriften taler om menneskene. Eller vi ser menneskene tvert imot avviser alt dette, "står imot", "forkaster" osv., slik Skriften også viser.

Her finnes altså ingen støtte for det vi hører fra de ubotferdige, som ikke vil erkjenne sin synd og omvende seg. De sier: Hva kan vi vel gjøre selv for å bli omvendt? Det kommer jo ikke an på om en vil eller om en løper, men avhenger bare av Guds miskunn. Det er jo bare Gud som kan vekke og omvende meg. Og når Gud ikke gjør det, kan jeg jo ikke bli omvendt -! Måtte hvert eneste menneske vokte seg vel for å bruke Guds ord på denne måten, og dermed forkaste Den Hellige! "Gud lar seg ikke spotte". Er det virkelig sant at Gud aldri har talt til deg og gitt deg noen nåde til omvendelse? Kan du den store dagen da han kommer for å møte deg, svare ham med dette: Du gav meg aldri nåde til å bli frelst? Er det ikke isteden mennesket selv som står imot Den Hellige Ånd? Herren selv sier jo at "Hele dagen lang har jeg rakt ut mine hender til et ulydig folk som går på den vei som ikke er god, og følger sine egne tanker". Og Herren sier: "Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham" osv. Når Herren gråter over Jerusalem sier han: "Hvor ofte ville jeg ikke samle sammen dine barn osv., ... men dere ville ikke". Er det da ikke sant det Herren selv sier: "den som leter, han finner" osv.?

Men når det gjelder dette å søke, så sier han: "dere skal finne meg når dere søker meg av hele deres hjerte" (Jer 29: 13). Men der er også noen som søker, som han sier dette om: "Mange skal søke å komme inn, men ikke være i stand til det" (Luk 13: 24-27). Og det er det to årsaker til. Først at de ikke søker ham "av hele sitt hjerte", men "vil tjene to herrer" samtidig, vil ha både Gud og verden. Eller, slik sistnevnte tekst viser, de vil nok omvende seg - men ikke nå. For Herren sier at når husets herre har reist seg og stengt døren, da begynner de å banke på den. Dernest er det nok noen som søker med en viss nidkjærhet, men "ikke med en sann erkjennelse". De søker nemlig "å bygge opp sin egen rettferdighet, og har ikke underordnet seg Guds rettferdighet" (Rom 10: 2-3). Da skjer dette som Paulus taler om her i kapitlet, at de som søker etter rettferdighet ikke får rettferdighet. Fordi de ikke søker den i tro, men gjennom lovens gjerninger.

Søker vi derimot slik at vi bøyer oss for Herren, og vil høre hva han sier om den eneste veien og døren (Joh 10: 9, Rom 14: 6), da gjelder sikkert og visst Herrens løfte: "Den som leter, han finner". Og det bibelverset vi nå gjennomgår, står på ingen måte i strid med denne allmenne sannhet som er forkynt i Guds ord. Det er menneskenes egen skyld, og ikke Herrens, hvis de ikke blir omvendt. Vi ser også i dette tilfellet hvor farlig det er å tillegge Skriftens ord den meningen vi selv synes passer. Og hvor nødvendig det er å se nøye etter hva som har vært den hellige forfatterens egen mening, og så la hans ord bare få tale til oss det han selv hadde som hensikt.

I denne teksten ligger det først og fremst et særdeles knusende slag mot all egenrettferdighet, mot alle slags tanker om å oppnå Guds nåde gjennom noe av vår egen vilje og vårt "løp", våre anstrengelser og tiltak. Men i tillegg ligger det en like sterk trøst i dette til alle fattige nådesøkende sjeler som kjenner på sin avmakt, og derfor fristes til å bli motløse. Denne teksten sier altså først til de egenrettferdige: Det er fullstendig nytteløst og forgjeves alt det dere gjør for å bli frelst; all deres hellige nidkjærhet, at dere vil og at dere løper, alle deres gjerninger og forsakelser. Alt sammen er bortkastede anstrengelser. Det avhenger utelukkende av Guds miskunn, hvem som skal bli frelst. Og Gud har besluttet at frelse og salighet bare skal gis til fattige syndere som tror på Sønnen. Ikke til dem som vil oppnå rettferdighet gjennom noe som helst som de selv kan delta med.

Til de elendige og sønderknuste derimot bærer teksten bud med trøst og oppmuntring. Til dem sier den: Det er sant at hos dere mangler alt, både vilje og mulighet til å oppfylle Guds lov. Dere er bare overtredere og uverdige i alt. Men alt skal gis dere av nåde - "det kommer ikke an på den som vil, heller ikke på den som løper, men på Gud som viser miskunn".

Denne teksten er særlig rik på trøst til dem som er knust av at de mangler både vilje og alvor. Av både sin treghet og avmakt. De sier: Var det bare slik at jeg var svak og mangelfull når jeg skulle gjøre det gode, så kunne jeg nok tro jeg hadde Guds nåde. Men jeg har ikke en gang en alvorlig vilje. Jeg er tvert imot treg og likeglad. Hvordan kan jeg da tro at Gud er nådig mot meg? Men slike tanker viser at vi er nok i gang med å bygge oss opp et håp på vår egen vilje og løp. Men da sier altså Paulus her: Det er nytteløst selv om du hadde en vilje og et alvor. Alt sammen er fordervet gjennom syndefallet. I deg selv finnes ikke noe som helst som kan gi grunnlag for nåde hos Gud. Hør derfor etter: "Det kommer ikke an på den som vil, heller ikke på den som løper, men på Gud som viser miskunn".

Så vet du samtidig at det alltid hører med til en sann omvendelse og tro at viljen bøyes til lydighet mot Guds røst. Og at det ikke er noe menneske som har del i denne frie og uforskyldte nåde i Kristus hvis dette nådens verk ikke finnes i hjertet. Da er det også sikkert og visst at de som aldri vil høre Herrens tale, men alltid motsetter seg hans kall, de får også være i sin ugudelige og ufrelste tilstand, ja, forherdes, forblindes og dør i sine synder. Hvis mennesket derimot har latt seg åpne for kallet, slik at det nå er dets høyeste ønske at det må få en alvorlig vilje og få lyde Herrens røst i alt, da er allerede motstanden brutt. Da er "ånden villig" selv om "kjødet" er fullt av ondskap, selvsikkerhet, hardhet, lettsindighet m. m. Men alt dette skal da ikke kunne hindre Guds Ånd i å gi denne synderen så mye nåde i hjertet som Gud vil. Og hvor mye han nå får kjenne av villighet eller treghet, det avhenger alt sammen bare av hvordan Gud i sin visdom vil føre ham. Men gjennom alt dette skal all denne tregheten vi har sukket over innfor Gud, verken kunne fordømme noen eller forminske Guds nåde. Sammen med all den andre synden skal det være tilgitt.

Det er dette apostelen vil ha fram her; at selve nåden er fri og uavhengig av vår vilje og vårt løp. Vi må aldri glemme at Gud er så stor og majestetisk i sin nåde at han ikke ser etter om det finnes noe i menneskene som kan gi grunnlag for hans miskunn. Derfor kan han både forbarme seg over de mest uverdige syndere, når de søker nåde gjennom Kristus. Og samtidig på den andre side la sin vredes dom ramme dem som har anstrengt seg enormt for å oppnå rettferdighet, fordi de dermed tror de kan stå fram for Gud i egen rettferdighet. Det er all denne inngrodde holdningen til egen rettferdighet Paulus vil bryte ned til grunnen her, når han sier: "det kommer ikke an på den som vil, heller ikke på den som løper, men på Gud som viser miskunn".

Men at Gud er så stor og fri i sin miskunn, det understreker apostelen ytterligere gjennom et eksempel på det motsatte; nemlig hvordan Gud lar sine straffedommer ramme dem som motsetter seg hans kall. For gjennom slike eksempler framgår det jo ennå tydeligere at Gud da også må være fri i sin nåde. For den som er fri til å hjemsøke med veldig straff, må også være fri til å benåde med veldig miskunnhet. Det er dette Paulus først og fremst vil ha fram når han bruker Farao som eksempel i det neste verset. Men i tillegg ligger det i dette eksemplet også en tale til de hardnakkede jødene, om hva Gud også kunne komme til å gjøre med dem hvis de fortsatte å stride mot ham; altså det samme som han gjorde med Farao. Når Farao ikke ville bøye seg for Herrens tale, ble han, nettopp gjennom sin forherdelse og sitt fall, et advarende eksempel for hele verden når Herrens veldig makt og fryktelige dom rammet ham. Ja, slik gikk det med Farao, og på samme måte gikk det med det vantro Israel. Paulus løfter speilet opp foran øynene deres med disse ordene: